

HET STEENUILTJE

SEIZOENBLAD IVN MUNSTERGELEEN

Glana Nova - opening
zaterdagochtend 23 april

BELEEF DE NATUUR!

Het was gezellig

24 aanwezigen op de aangeklede borrel

Nieuwjaarsborrel 2 januari 2016

De eerste zaterdag van het nieuwe jaar was ook de eerste echte dag van het nieuwe jaar, want iedereen had de eerste echte nachtrust van 2016 achter de nog slaperige ogen.

Om negen uur waren Els & Pierre al present om de voorbereidingen te treffen, voor zover die al niet getroffen waren veertien dagen geleden. Want de laatste zaterdag van 2015 was Tweede Kerstdag. En de daarna volgende maandag had Hub uitgeroepen tot, welja, Vierde Kerstdag – kon hij weten dat het alweer zo'n zonnige midwinterdag zou worden als deze maand er al vele had gekend?

Er was gerekend op 20-25 personen en het werden er, om precies te zijn, 24, die in geanimeerde sfeer hun wensen uitwisselden – niet dan nadat Hub van de aanwezigheid van zovelen ge-/misbruik had gemaakt om eerst te vergaderen. Wat toch maar mooi tot allerlei afspraken heeft geleid en voornemens die we het komend jaar gaan uitvoeren.

Het weer was op deze dag niet zo uitnodigend om de ene narcis en dito bosanemoon te bewonderen op het stinzenveldje met al een hele rits sneeuwkllokjes, om maar te zwijgen van trossen uitbundig bloeiende primula's bij de ingang.

Fons Peterman, Jan Roberts, Pierre Wijnen

Pierre Wijnen, Ben Kruijen

Jaarvergadering

Dinsdag 16 februari hielden we onze jaarvergadering. Deze werd redelijk bezocht, ook door de spreker daarna over 'Jagen en natuurbeheer'. Van het bestuur ontbraken door omstandigheden Toos van der Vring en Hub Mulders.

De voorzitter [2] hield het bij een kort woordje, de notulen [3] werden goedgekeurd, nadat wel was opgemerkt dat ook het vorig jaar voltallige bestuur bij

de 'aanwezigen' behoort. De kascontrolecommissie [4] (Jo Beckers en Uta Jessen) stelde voor de penningmeester te dechargeren. De nieuwe kascontrolecommissie zal bestaan uit Piet Jessen & Betty Dijkstra. De penningmeester [5] liet weten dat de financiële situatie gezond is. Besloten werd de contributie niet te verhogen [7]. Wel werd erop gewezen dat de afdracht voor IVN-leden, op dat moment 25 - tegen 147 dona- >>> vervolg op p. 6

HET STEENUILTJE

Voorwoord

Water is door de IVN-regio Westelijke Mijnstreek gekozen tot thema van 2016 en dat is een gelukkige keuze. Inmiddels heeft de eerste regiowandeling plaatsgevonden en wel langs de Grensmaas bij Meers, waar men alweer een heel eind op weg is om de rivier te beteugelen door die teugels meer te laten vieren en haar de ruimte te geven. Dat woord 'ruimte' dient letterlijk te worden opgevat want het stroombed wordt verbreed en de oevers worden verlaagd. Het Consortium Grensmaas is overigens al jaren geleden, om precies te zijn in 2008, begonnen bij Itteren.

Op kleinere schaal houdt zich het samenwerkingsproject Corio Glana bezig met de Geleenbeek. Ook hier gaan waterbeheer en natuurontwikkeling hand in hand. Ook de beek krijgt de ruimte waar mogelijk om water te kunnen bergen en de fauna meer kansen te bieden. En voor de wandelaars valt er nu al, en straks, zo is de verwachting, nog meer, te genieten. En dat zo ongeveer een eeuw nadat de beek *sjwart van de sljam* begon te raken. Priester-dichter Jacques Schreurs heeft de gedachten van toen over de beek vastgelegd. Hoe zal de beek er in een volgende eeuw uitzien en wat zal men dan over de ingrepen van nu zeggen?

Maas en Geleenbeek ontmoeten elkaar sinds 15 december 2015 in het Glanisonument bij de brug Lintjesweg. De steen is door het Consortium Grensmaas opgedolven en verwijst naar het geologische verleden, de figuur van Glanis - aan wie de beek wel eens haar naam zou kunnen hebben ontleend - die erop is gebeiteld naar het Keltische verleden.

Precies een eeuw geleden was het Waterpompstation aan de Bergerweg in aanbouw. Na een periode van verwaarlozing tot het eind van de afgelopen eeuw doorstaat het nu met glans de concurrentie van het nabije Sabc-gebouw. Daarom mag het met recht de achterpagina sieren ter gelegenheid van zijn honderdjarig bestaan.

Weinig foto's, deze keer, van de Heemtuin. De narcissen bloeien uitbundig, de sneeuwkllokjes zijn bijna weg, de bosanemonen staan al te stralen. Kom snel kijken, de tuin is al een keer open geweest als u dit lentenummer in de bus krijgt.

INHOUD

- 2 Nieuwjaarsborrel (m.m.v. Christina)
- 2 Jaarvergadering
- 4 Lange en korte geschiedenis
- 5 NLdoet 2016
- 6 Vervolg jaarvergadering
- 7 Brandnetelinfuus (Serna)
- 8 Oude en nieuwe Geleenbeek
- 10 Paasgebruiken (Diane)
- 11 Regiowandeling 1
- 12 Activiteitenagenda (door Lex Vlieks)
- 14 Beverexcursie
- 15 Vogelwerkgroep
- 16 Cursus Landschapsgids (Jos Diederens)
- 17 Ransuil
- 18 Bestuur & RCC

Colofon

Het Steenuiltje is het seizoensblad van IVN Munstergeleen en verschijnt 21 maart, 21 juni, 21 september en 21 december. Elk nummer komt tot stand in samenwerking met de redactie van Bladgroen, het groenblad van IVN Siitard-Geleen, waarvan de redactie wordt gevormd door Peter Munten en Lex Vlieks, Laatstgenoemde verzorgt de activiteitenrubriek van de beide afdelingen en van de regio. Aan dit lentenummer van Het Steenuiltje is mede bijgedragen door Christina Claessen-Wolfs, en door de nieuwe IVN-leden Serna Widdershoven en Diane Fens.

Voor reacties en bijdragen kunt u zich wenden tot het secretariaat/de redactie, Ben Bongers, Parallelweg 2A 6136 AN Sittard, tel. 046 4522685 / 06 48229041; E: b.j.j.m.bongers@home.nl.

Hoveniersbedrijf Lemmens met man en macht aan de slag om Glanis te plaatsen ...

... en het is gelukt, samen et de naamsteen, oorspronkelijk een hardstenen stoeprand

De lange en de korte geschiedenis van een steen

Op vrijdagmiddag 17 april 2015, een mooie voorjaarsdag, nam de bedrijfsleider van Consortium Grensmaas ons, broeder Leo Disch O.S.B., steenhouwer van de abdij Benedictusberg bij Mamelis, Hans Wanders van steenhouwerij Moonen-Wanders te Heerlen en mij (red.) aan boord van een stoffige jeep. We reden over het 7 ha grote terrein bij kasteelhoeve Hartelstein, Itteren, steenhoop na steenhoop langs, op zoek naar een exemplaar dat aan nog vage plannen vorm moest geven. Soms stapten we uit om de stenen die uit de groeven van de Grensmaas te voorschijn waren gekomen nader te inspecteren. Op een gegeven moment zei broeder Leo, die dergelijke tochten al vaker had gemaakt: "Dat is 'm" en hij wees naar een zwerfsteen van dik twee ton, 2.20 m lang, 1 m hoog, 0,60 m dik. De steen moet in geologische tijdperken waarover deskundigen heel interessante dingen kunnen zeggen zijn gevormd en getransporteerd door de Maas die toen nog lang niet zo heette.

In mei is de steen door hoveniersbedrijf Lemmens getransporteerd vanaf het depot te Itteren naar de abdij. Hoe de steen er in zijn onbewerkte vorm uitzag kunt u zien op blz. 9

Wat moesten we nu met die steen?

Dat wisten we pas toen broeder Leo voorstelde een van de punten van de steen weg te zagen om hem stabiel te maken voor het geval hij verticaal zou komen te staan.

"Nee broeder, dan wordt hij kleiner," riep ik door de telefoon. "Hij kan ook liggen!" Dat was het moment waarop ik de ingeving kreeg van een riviergod.

Arthur Schrijnemakers, geboortig van Geleen en in

april 2015 op 97-jarige leeftijd overleden in Amerika, had het jaar tevoren zijn *Codex van Nederlands-Limburgse toponiemen* het licht doen zien en hij wijdt daarin vele bladzijden aan het toponiem Geleen. Hoewel in dat verband een Keltisch woord *Glanom* wordt verondersteld, wordt de historische plaats met die naam in het boek niet genoemd.

In het heiligdom van Glanum (bij Saint-Rémy-de-Provence in Zuid-Frankrijk, nu een archeologische site) is een altaartje gevonden, toegewijd aan de god Glanis door Marcus Licinius Verecundus, veteraan van het 21ste legioen dat op verschillende momenten in de 1ste eeuw na Christus in Neder-Germanië, onze contreien dus, gelegerd is geweest.

Er waren nu drie (mogelijke) links:

- de namen Glanum/Glanis en Geleen zouden wel eens etymologisch kunnen verwant zijn.
- in beide gevallen is er sprake van water (Glanis moet een brongod zijn geweest, die vereerd werd om het kennelijk heldere en/of geneeskrachtige water)
- de veteraan M. Licinius Verecundus, dankzij wiens schenking van een wijaltaar aan de god wij de naam van die god kennen, heeft mogelijk in onze streken gediend (wellicht 18-20 jaar).

Te mooi eigenlijk om waar te zijn is dat Licinius, zoals we hem kort mogen noemen, persoonlijk de Geleenbeek heeft genoemd naar de god van zijn vaderstad en daarmee een behouden terugkeer in Glanum bij Glanis heeft afgedwongen.

Maar als verhaal is het geslaagd. Daarom verdient ook Licinius, die tenslotte een bewijs van zijn bestaan heeft nagelaten, een eigen monument. Binnenkort treft u het aan in het Absbroekbos.

NLdoet 2016

11 & 12 maart waren dit jaar de NLdoet-dagen en het was het best denkbare weer voor een buitenklus in het vroege voorjaar.

IVN Munstergeleen was al in de afgelopen herfst - na de actie in oktober, waarbij zo'n 300 m door het (Absbroek)bos verzwolgen paden weer toegankelijk werden gemaakt met medewerkingen van maatschappelijke stagiairs van Scholengroep Trevianum - begonnen met de voorbereidingen.

AZC Sweikhuizen bleek open te staan voor deelname na goede ervaringen te hebben opgedaan met een natuurwerkdag, eveneens in de herfst van 2015, bij de Sint Jansmolen o.l.v. IKL. Locatiemanager Monique Maes zegde vlot haar medewerking toe, het Oranjerfonds willigde ons verzoek tot sponsoring in en de gemeenten Schinnen en Sittard-Geleen sprongen bij in de extra kosten voor de huur van een bus voor 8 passagiers die op elke van beide dagen tweemaal heen en terug de transfer verzorgde van het AZC Sweikhuizen naar het Absbroekbos.

Oorspronkelijk zou de actie voor het AZC zich afspelen op de vrijdag en hadden we voor de zaterdag een andere groep vrijwilligers op het oog. Toen die groep toch niet beschikbaar was, bleek het AZC voldoende belangstellenden te hebben om ook die tweede dag te vullen. Op beide dagen waren in totaal gemiddeld 25 personen (16 van het AZC) bij de actie betrokken.

Het eerste onderdeel van de klus was zeer overzichtelijk: kruiwagens vullen met stol en deze naar de plaats van bestemming rijden, tussen 5 en 150m verderop onder het motto: 'keep to the right and don't collide'. Dat ging goed en aan het eind van de eerste ochtend waren de drie gestorte vrachtwagens (totaal 30 m3) bijna geheel verwerkt, maar bleek wat er nog lag te weinig voor het totale pad - gevolg: aan het begin van dag twee lag nog een vierde vrachtwagen te wachten: nog eens 10 m3. De werklust was er niet minder om. Zienderogen slonk ook deze hoop en tegen het middaguur was de klus geklaard. Het moeten rond 500 kruiwagens zijn geweest.

Ook bosonderhoud, tweede onderdeel van de totale klus, is gepleegd maar daaraan valt nog veel te doen. Verschillende vrijwilligers van het AZC hebben aangegeven dat ze er graag voor terugkomen. Stichting IKL stelde het gereedschap ter beschikking en is waarschijnlijk graag bereid dit te doen voor een vervolg.

De catering verliep vlot dankzij de inzet van de IVN-dames Els en Betty, die elke keer tijdig ter plaatse waren met koffie/thee en zelf gebakken cake en de vlaaien van COA-begeleider Ton die op allebei de dagen wel drie vlaaien ter beschikking had. Limburgse vlaai, het inburgeringsmiddel bij uitstek!

De actiedagen - twee dagen om nooit meer te vergeten - werden afgesloten met een sobere lunch, een broodje halal met koffie of thee bij Jots.

teurs - voor 2016 was verhoogd naar 10 euro en dat de kosten van Het Steenuiltje met 30% waren verhoogd door de duurdere uitvoering.

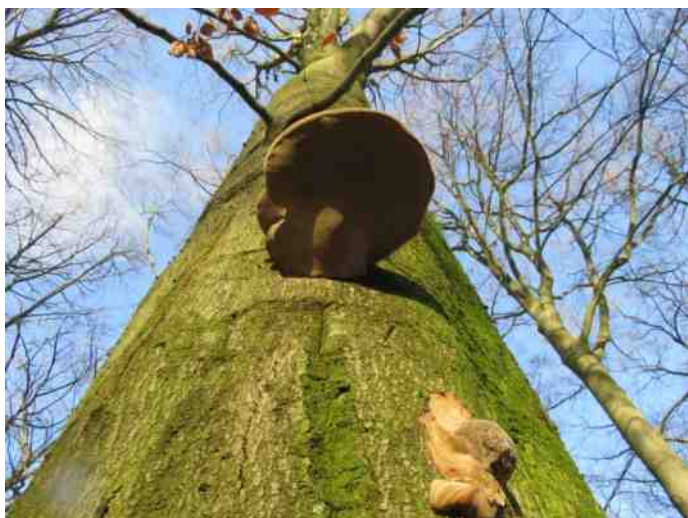
Gediscussieerd is over het nut van een begroting voor het komende jaar. Gekozen is voor de ad hoc-aanpak. De bestuurssamenstelling [6] blijft in 2016 dezelfde. De Heemtuin [8] heeft in 2015 een minder aantal bezoekers gehad dan voorgaande jaren. De mogelijkheid van spelvoorzieningen is overwogen maar uiteindelijk was de mening dat spelvoorzieningen er niet thuishoren.

De mededelingen [9] werden voor kennisgeving aangenomen en de huldigen verliepen naar ieders

tevredenheid.

In de rondvraag [10] meldde Jo Claessen dat het Natuurhistorisch Genootschap een cursus paddenstoelen had georganiseerd op landelijk niveau. Hij vond het jammer dat IVN daar geen aandacht aan had geschonken.

De lezing van jager Ben Kruijen over Jagen en Natuurbeheer liep goed af: hij werd niet afgeschoten door het IVN-publiek waarvoor collega-jagers hem hadden gewaarschuwd. Niet in de laatste plaats was dit te danken aan zijn rustige en vertrouwen wekkende wijze van presenteren.

winterpaddestoelenwandeling

Op zondag 17 januari liep ik (red.) de winterpaddestoelenwandeling van IVN Land van Swentibold o.l.v. Henk Henczyk . We moesten af en toe een dun laagje sneeuw wegvegen om ze te vinden. Het was

een grote verrassing zoveel paddestoelen te vinden in de winter. De mooiste exemplaren worden hierbij afgedrukt, een tonderzwam & een doolhofzwam, gefotografeerd door Nellie Schreuders.

Luchcafé Jots ook voor broodjes en koffie; Geleenstraat 2

De scharrelslagerij van Munstergeleen, Houbeneindstraat 1

Nieuwe leden stellen zich voor

Beste abonnees & leden,

Wij zijn Diane Fens (33 jaar) en Serna Widdershoven (29 jaar). Diane is overdag werkzaam als analiste bij het Maastricht UMC+ en Serna werkt als salesmanager bij Arbo Unie. Sinds 1 september 2015 zijn wij aangevangen met de opleiding herborist aan de Europese Academie voor Natuurlijke Gezondheidszorg te Maastricht. De opleiding laat ons kennis maken met de fascinerende wereld van de kruiden, de botanische aspecten, de vindplaatsen, de plukperiode, toepassingsgebieden, maar ook met andere aspecten zoals gezondheid, kruiden in de cultuur, religie, magie, rituelen, folklore, in de kunst, literatuur en sprookjes. Om meer praktijkervaring op te doen met het kweken van kruiden zijn wij met ingang van dit jaar lid geworden van IVN Munstergeleen. Wij kijken er naar uit om in de kruidentuin van de heemtuin aan de slag te gaan.

Wij nemen jullie graag mee in de wereld van de kruidenbereidingen. Het voorjaar zit er weer aan te komen en om de voorjaarsmoehed tegen te gaan bespreken wij een brandnetelinfuus (kruidenthee).

De brandnetel komt in heel Europa voor. Hij geeft de voorkeur aan droge tot natte, vaak half beschaduwde plaatsen op stikstofrijke humeuze grond. De brandnetel is een afvalverwerker van tuinresten of stikstof. Veel mensen kennen de brandnetel vanwege zijn prikkende bladeren. Bij het plukken van de brandnetelbladen wordt aangeraden om handschoenen te dragen. Wij adviseren om jonge, malse scheuten te plukken. Mocht het alsnog mis gaan met het plukken van brandnetelbladeren, dan staat vaak weegbree of hondsdraf in de buurt. Kneus de bladeren en smeer deze op de brandwond. Het sap van de weegbree of de hondsdraf verzacht het prikkelende gevoel van de brandwond.

De grote brandnetel (*Urtica dioica* L.) heeft diverse geneeskrachtige werkingen. Wij zullen de brandnetel gebruiken als voorjaarskuur vanwege zijn ontgiftende en zuiverende werking. Een brandnetelinfuus kan ook worden gebruikt bij vermoeidheid door ijzertekort of als algemeen versterkend en remineraliserend middel.

Om een brandnetel kruidenthee te maken heeft u 2 gram gedroogd brandnetel-blad nodig of 8 gram vers brandnetel-blad op een kop van 150 ml water. U kookt 150 ml water en laat dit afkoelen tot ongeveer 90°C. Ondertussen snijdt u het brandnetel-blad fijn en doet dit in een kopje. U giet het water over het brandnetel-blad en dekt dit vervolgens af met een theedoek of dekseltje om te voorkomen dat de etherische oliën verdampen. Laat de kruidenthee 10 minuten goed trekken. Vervolgens zeeft u de kruidenthee en is deze klaar om gedronken te worden. Wij adviseren de thee met kleine slokjes en langzaam te drinken. De thee

dient ruim voor het eten ingenomen te worden of 2 uur na het eten. De reden hiervoor is dat de inhoudstoffen dan sneller in de bloedbaan worden opgenomen. Voor een optimaal effect adviseren we 3 koppen per dag te drinken voor maximaal 3 weken achter elkaar. Hierna ontstaat er gewenning en kunt u een rustperiode van een week inbouwen, indien u de kuur opnieuw wenst te starten. Indien u de kruidenthee te bitter vindt kunt u een schepje honing toevoegen als de kruidenthee handwarm is (40°C). Niet eerder, anders breekt de hitte de enzymen van de honing af.

Wij wensen u veel succes bij het ontgiften.

Tot ziens in de heemtuin!

Diane en Serna

Heemtuin,

waat gaon ich dao toch gaer haer.

Ich trèk mich niks meer aan van het waer.

Dao is het zo sjoon - altied get te doon.

Is het zaoterdig, dan mót ich d'r haer.

Oude & nieuwe Geleenbeek

Leven in en om de Geleenbeek

Niet voor niets is de voorkant anders dan u gewend bent. Op 23 april wordt de wandelroute langs de nieuwe Geleenbeek met de daarbij behorende inrichting in gebruik genomen. Het toeval heeft gewild dat in de herfst van 2015 Lex Vliëks (IVN Sittard-Geleen) als thema van 2016 'Leven in en om het water' voorstelde. Rond dit thema worden regiowandelingen georganiseerd, lezingen gehouden en wordt ook in het weekend van de slootjesdagen een wandeling gemaakt met slootonderzoek op zaterdag 11 juni. In het waterthema past de opening van het 'ommetje Glana Nova' op 23 april uitstekend.

'Glana Nova'

ofwel 'Nieuwe Geleenbeek': de beek was al eens nieuw, minder dan een eeuw geleden. Priester-dichter Jac. Schreurs MSC verwoordde het aldus in een revue voor Overhoven, het dorp, nu met Sittard vergroeid, waar hij als jonge kapelaan aan was getreden voor de functie van 'herdershond':

De LANG, KAAL MADAM. (Wijs: Twee ogen zo blauw)
Noe de Keutelbaek is begrave,
Sjtèl ich mich es nuuj baek aan uch veur,
Sjlang van lien en zoo breid es ein have,
En mien water is klónj en odeur.
Mèh de buim die de auw baek óngaove,
Zeen verdweene mit wortel en sjtam
En de luuj van oos gout Euverhaove,
Heisje mich noe: De lang kaal madam!

Refrein:

Die lang kaal madam! Die lang kaal madam!
Rech es ein lödder en sjwart van de sjlam,
Die lang kaal madam!

Bèn modern es den tied en het laeve;
Mèh, al ben ich nog get kaal, beste luuj,
Ouch de lente zal mich waal ómwaeve
Mit ei klèdje van blömkes en bluij.
Langzaamaan zult geer waal aan mich wènne,
Wie die auw luuj aan trein en aan tram,
Want ten léste zal jeeder bekènne,
Ze is gout toch, oos lang kaal madam!
[Refrein]

Es geer langs mich kömt èns mit eur Poete,
Zult geer zégge: oos baek is eine sjat!
Want die auw leip zich dekser te boete,
En dan koum ze 't dörp ingezat!
En dan leip ze door hööf en door sjtaote,
En dan droug zie oos keldesj vol sjlam!
Mèh oos nuuj baek zal dat noe waal laote,
Ouch al heisj zie: De lang kaal madam!
[Refrein]

Och, ich kan nao den tied zoo verlange,
Dat eur kèndsijkenjer naeve mien bad,
Weijer nao vösjes en sjteekelkes vange
En oos dörpke wurt groot wie ein sjtad!
Woo de boere neit langer mee klaage

Euver krisis en angere rimram,
Woo de vrouwluij zich deftig gedrage
Sjlang van lien es ein lang kaal madam!

Het is niet helemaal duidelijk en waarschijnlijk ook niet meer te achterhalen, wanneer pater Schreurs dit lied heeft geschreven. De vermelding van de crisis in de vierde strofe doet denken aan de jaren dertig, maar bij de openingsregel denkt de lezer van nu aan de overkluizing van de Keutelbeek en die heeft plaatsgevonden tegen het midden van de jaren zestig. Jac. Schreurs (geboren in 1893) is kort daarna gestorven, op 31 januari 1966, precies 50 jaar geleden.

Het ontbrak schrijver dezes aan tijd om uit te zoeken wanneer de beek bij Munstergeleen nu precies is verlegd en de oude 'Veeweierbrug' is afgebroken. Volgens Prof. dr. A. Chorus kronkelde in zijn jeugd (rond 1910) de beek "langs ons huis, onder de oude brug door; men kon op ondiepe plaatsen de keitjes op de bodem zien schitteren - vanwaar misschien de naam 'geleen' - glana of glän, glanzend, schitterend" (bron: Historisch Jaarboek voor het Land van Swentibold 1981, p.11).

Het bovenstaande gedicht is nog enigszins positief gestemd - door de gedachte aan wat nu eenmaal 'voortgang' heet. In een ander gedicht, met meer zekerheid daterend uit de jaren dertig, is Schreurs veel pessimistischer en waarschuwt hij de mensen uitdrukkelijk om wat zij verloren laten gaan:

Oos sjwarte Baek

Luukes, waat gaon ich beginne,
Want mien erm hart is vol leid
Kent geer eur baek nog herkenne
önger dit piksjwarte kleid?
Vruiger kooste van mich drènke,
Doug me de wesj aan den trap,
Noe loup ich al mer te sjtinke,
Noe is mie waater es pap!
Neemes kump mee langs mich wanjele,
Dan nog het saoves en zaat,
Fitse en penkes en manjele,
Sjmiete de luuj in mien naat.
Kaanjele, ziepe en kaole,
Sjlam en den drek oet de koel,
Höbbe mien sjoonheit gesjaote,
Zeet wie ich sjwart bèn en voel!
Weg is mien hemelsklaor water,
Bliedsjap van klein en van groot,
Weg mie gelachs, mie gesjaater,
Alle mien vösjes zeen dood.
Alle mien blömkes gesjtörve,
Niks mee es ratten en muus,
Alles aan mich is bedörve,
Jao, van mich zelf bèn ich vies!
Nuuj is den tied en het laeve,
Blèndj veur de sjoonheit en douf,
Vööl haet den tied ós gegaeve,
Mèh nog vööl mee ós gerouf!
Geer dan, die hie zeet gebaore,

Drök dit èns deip in eure kop,
Vööl van eur sjoons is verlaöre,
Hauwt nog in eer waat geer hōb!

Met dank aan Marijke Geilen - van Weezel, secretaris van de Vereniging Sittards Verleden, die mij (red.) deze gedichten toestuurde en zelf een artikel schreef over de Geleenbeek in Sittards Verleden, dec. 2015.

Nieuwe Geleenbeek 2016

In de loop van 2016 zal de Geleenbeek door het samenwerkingsproject Corio Glana over de hele lengte bij Munstergeleen zijn verbeterd. Nieuwe natuur kan zich gaan ontwikkelen of zou je ook kunnen zeggen 'oude natuur kan terugkeren'?

Zeker is dat niet de oorspronkelijke situatie kon worden hersteld. Zo lag het geboortehuis van Pater Karel oorspronkelijk aan de Geleense kant van de beek (de huidige Molentak is daarvan het restant) en lag de oorspronkelijke Veeweierbrug zo'n 30 meter vóór de huidige brug Lintjesweg (zie G. Maassen, J. Dormans, M. Schrijnemakers, Munstergeleen zoals het was, Sittard 1985).

Deze Lintjesweg begint overigens zo'n dertig meter voordat men nu vanuit het dorp de beek oversteekt. Aan te nemen valt dat het straatnaambord 'Lintjesweg' staat op de oorspronkelijke linker (Geleense) oever van de beek.

Misschien wordt de hele geschiedenis van die verlegging in de vorige eeuw duidelijk gemaakt in het boek dat in de loop van dit jaar over de Geleenbeek zal worden gepubliceerd door Corio Glana, het samenwerkingsproject (van gemeenten, Waterschap en Natuurmonumenten).

Corio Glana, highlight 18 (Lintjesweg tot Beekstraat Geleen)

Op 11 maart jl. werd het ceremoniële startsein gegeven voor de uitvoering van het (na highlight 19) volgende deelproject bij Munstergeleen. Bij die gelegenheid werd het Glanisonument onthuld temidden van een talrijke menigte die een reeks van vijf toespraken moest aanhoren waaronder die van de initiatiefnemer van het monument dat de herinnering aan Corio Glana levend zal houden.

Het monument zla nog een tweede maal worden onthuld en wel op 23 april a.s. Dan zal het helemaal compleet zijn en worden de passanten door middel van infopanelen ingelicht over Glana Nova in het algemeen en dit monument in het bijzonder.

Inrichting Glana Nova

Een drietal objecten vormt nu de totale inrichting.

Na de prinsessenbomen (geplant maart 2015) en het Glanisonument (geplaatst 15 december 2015) wordt binnenkort het Liciniusmonument geplaatst op het

einde van de Moljeweg bij de Middenweg. Glanisonument en Liciniusmonument hangen inhoudelijk samen. Die samenhang zal worden duidelijk gemaakt op infopanelen die liggend op aparte stenen zullen worden geplaatst bij de drie afzonderlijk monumenten (incl. de prinsessenbomen – bank en –chronogram).

De verdere informatie bij ommetje Glana Nova, inclusief de routing, zal digitaal worden verstrekt via een app gemaakt bij izi.travel. De inhoud van die app kan op ieder gewenst moment worden aangepast. Aan de inhoud van de app is bijgedragen door IVN Sittard-Geleen, het Waterschap Roer en Overmaas en de Vereniging Sittards Verleden.

Op het moment van schrijven is de app nagenoeg klaar. Om de inhoud en de totale lengte langs de hele Geleenbeek (vanaf de punten bij het stadscentrum waar de beek overkluisd is tot aan Pater Karel en na oplevering van highlight 18 tot aan de Beekstraat Geleen, waardoor ook de Koekamp en Abshoven worden ingesloten; in de breedte gezien is het gebied tussen fietstunnel bij Leeuwerik en fietsbrug bij Ophoven/Absbroek betrokken) behapbaar te maken en de benaming ommetje gestand te doen wordt de totale wandeling (met het oog op NS-reizigers) onderverdeeld in drie afzonderlijke ommetjes, een Wielers / Tersteeg wandeling, een ommetje Glana Nova 1 en een ommetje Glana Nova 2.

Het ommetje wordt gepresenteerd op zaterdag 23 april. Aan de presentatie vooraf gaat een natuurontbijt vooraf (09.00 uur), waarvoor apart ingetekend moet worden. Locatie: tuin van Pater Karel. Max. aantal personen: 35. De bijdrage voor deelname is in principe vrij maar in het verleden gold in IVN-verband het bedrag van € 5,-. De presentatie vormt het middeleel van die ochtend en wordt gevolgd door een wandeling langs de genoemde objecten die dan onthuld zullen worden. Afgesloten wordt met koffie en vlaai bij Jots om 12.30.

Ingesloten treft u de uitnodiging aan benevens een invulstrook waarmee u zich voor de diverse onderdelen kunt opgeven.

Paasgebruiken

Paaseieren horen bij Pasen, net als de Paashaas. Maar waar komt dit gebruik vandaan en waarom hoort een eitje erbij?

De lente was voor onze voorouders een belangrijk moment. Het gezaaide zaad begon immers te kiemen en zou uitgroeien tot een gewas dat geoogst kon worden. Hoewel wij tegenwoordig naar de winkel gaan en in elk jaargetijde tussen vele soorten groenten en fruit kunnen kiezen, was men vroeger geheel afhankelijk van de natuur en haar wisselende seizoenen.

Tijdens het vieren van de lente vonden er dan ook rituelen plaats om de groeikrachten van de natuur te versterken en de kiemkracht van het zaad op te wekken. Afhankelijk van de gemeenschap kon men de lente vieren bij het zien van de eerste zwaluw of het horen van de eerste koekoek. De Germanen vierden de eerste volle maan na de voorjaarsequinox en ook de Kelten volgden een maankalender.

Tijdens de Middeleeuwen kwam de kerstening op gang. Hierbij werden vaak de heidense gebruiken overgenomen, om de overgang naar het Christelijke geloof eenvoudiger te maken. De viering van de lente werd gekerstend tot Paasfeest en valt op de eerste zondag na de volle maan die volgt na de voorjaarsequinox.

Hoewel er verschillende gebruiken bestonden om de krachten van de natuur op te wekken is een groot deel hiervan verloren gegaan. Het paasei heeft echter de tand des tijds weten te overleven. Het ei stond symbool voor verscholen levenskracht, net zoals de ontkiemende zaden in de aarde. Zowel het beschilderen, als het zoeken van verstopte eieren waren handelingen om de krachten van de natuur op te wekken. Ook de haas speelde een belangrijke rol in de lente door zijn grote voortplantingsvermogen. Verhalen over de paashaas komen vanaf de zestiende eeuw in Duitsland voor en zijn hierna verder verspreid geraakt.

Wil je zelf ook de krachten van de natuur opwekken om een goede oogst te krijgen? Waarom dan geen eieren verven met rode kool? Snijd hiervoor een halve rode kool klein en doe deze in een pan met 1 liter water. Kook de rode kool 30 minuten met de deksel op de pan, zodat de stoffen uit de rode kool vrijkomen in het water. Roer af en toe, zodat de kool niet aan de pan gaat kleven. Laat de rode kool afkoelen, giet deze in een zeef of vergiet en vang het kookvocht op. Wil je de eieren in een lichte tint verven, verdun dan het kookvocht, door bijvoorbeeld 4 dL kookvocht met 2 dL water te mengen. Kook ondertussen de eieren hard, bruine eieren geven een intensere kleur dan witte eieren, en laat ze afkoelen. Om figuurtjes op de eieren te krijgen, kun je deze omwickelen met een elastiekje. Ook kun je kleine blaadjes van planten zoeken en deze op het ei leggen, waarna je het ei met de blaadjes in een pantykousje doet. Trek het panty-

kousje strak om het ei heen en bind de opening dicht met een touwtje. Giet het (verdunde) kookvocht in een pot of een diepe schaal en leg hier de eieren in. Laat dit een nacht staan. Haal hierna de eieren voorzichtig uit het kookvocht (en het pantykousje) en laat ze drogen. Om ze te laten glanzen, kun je ze inwrijven met een beetje (olijf)olie.

Door de eieren te verven in het paarse kookvocht van rode kool krijg je blauwe eieren. Hoe is dit mogelijk? Dit komt doordat één van de stoffen in rode kool cyanidine is. Deze stof zorgt voor de kleur in rode kool en zit ook in blauwe druiven, frambozen en rode ui. De plant maakt deze stof aan om zich te beschermen tegen schimmels, bacteriën en UV-straling. Ook remt het insectenvraat af door de bittere smaak. De stof cyanidine kan als pH-indicator gebruikt worden en zegt dus iets over de zuurtegraad van een oplossing. Rode koolsap is paars gekleurd bij een neutrale pH. Het sap wordt rood als er een zuur, bijvoorbeeld azijn, aan wordt toegevoegd. Wordt er een base, dus het tegenovergestelde van zuur, aan het sap toegevoegd dan wordt de kleur blauw en bij een zeer sterke base groen gekleurd. Het kookvocht van de rode kool is paars gekleurd, omdat zuiver water een neutrale pH heeft. De eierschalen bestaan voor het grootste deel uit calciumcarbonaat, dus kalk. Dit reageert als base. Kalk wordt ook gebruikt om tuingrond minder zuur te maken. Door de lokale pH van de eierschaal zal de cyanidine die met de kalk reageert een blauwe kleur afgeven. Na het verven van de eieren kan de eierschaal als base door blijven reageren en kan de mogelijkheid bestaan dat de kleur omslaat richting groen.

Diane (met dank aan Serna)

Regiowandeling IVN Elsloo en IVN Stein groot succes

Op zondag 28 februari jl. heeft een grote groep van ruim 80 enthousiaste wandelaars kunnen genieten van de wandeling die door IVN Elsloo en IVN Stein was uitgezet. Het thema was "leven in en om het water" en de wandeling voerde vanaf Meers langs de Maas via de versteende bomen naar Maasband en daarna weer terug naar Meers. We kregen deskundige uitleg over o.a. het Grensmaasproject "Grind voor veiligheid en natuur". Prachtig weer maakte deze dag helemaal compleet. Na afloop werden we gastvrij onthaald "Bie Gerda" in Meers.

Hier mag de Maas haar gang gaan

Het Consortium Grensmaas is het samenwerkingsverband van grindbedrijven, aannemers en Natuurmonumenten.

Hiernaast: de Glanissteen werd geschonken door het Consortium. Door de foto van de nog onbewerkte steen in het atelier 'In de vier Gekroonden' (steenhouwerij van de Abdij Mamelis) een kwartslag te draaien - waardoor de vloer de achterwand gaat vormen - neemt de beschouwer hem ongeveer in de huidige positie aan de Geleenbeek waar.

De bomencirkel van Meers getuigt van vroeger 'leven in en om het water' van de Maas. In de loop van het project 'Herinrichting Grensmaas' zijn ze uit de bodem te voorschijn gekomen. De oudste dateert uit het derde millennium voor Christus, is dus zo'n 4500 jaar oud. De bomen geven de windrichting aan en de stand van de zon op de data van seizoenswisselingen. Hierdoor wordt de bomencirkel ook wel het "Woodhenge van Meers" genoemd.

Zondag 20 maart

Eerste zondag waarop de Heemtuin weer **open** is (de laatste zondag is 25 september)

Woensdag 23 maart

Middagwandeling: Voorjaarswandeling en Geschiedenis van Abshoven

Harrij Gijsen heeft het eerste deel van zijn leven op de boerderij van Abshoven doorgebracht. De geschiedenis is hem altijd blijven boeien. Ook de relaties met andere kloosters en abdijen en hun bewoners zijn een onderdeel van zijn uitgebreide studie over dit onderwerp. Daarnaast heeft hij een opleiding (en is hij nog werkzaam) in de groensector. Ook hier heeft hij zich verdiept in de groene natuur om ons heen. Een wandeling met Harrij is altijd een natuurbeleving. Op bijna al uw vragen weet hij een antwoord.

Vertrek: 14.00 uur P kerk Munstergeleen

Begeleiding en info: Harrij Gijsen, 046-4514594

Donderdag 24 maart

Lezing: Leven rond het water; spreker: Lex Vlieks

Aansluitend aan het jaarthema 'Water' gaat de lezing voor een deel rechtstreeks over water in onze omgeving en de verschillende levensvormen die we daar aantreffen. Het tweede deel van de lezing gaat over de libellen en de juffers in onze streken. Deze insecten zijn zeer sterk afhankelijk van water. Voor ze zich laten zien in hun mooiste tooi gaat er een leven onder water aan vooraf. Hier en op andere aspecten van het leven der libellen wordt tijdens de lezing ingegaan. Een voorproefje vind U verderop in deze uitgave.

Plaats: IVN Trefcentrum, Molenstraat 42, Geleen

Aanvang: 20.00 uur

Info: Lex Vlieks 046-4511554

Zondag 3 april

Regiowandeling 2 - In en rond het water: Langs de Vloedgraaf

De Vloedgraaf is een deel van de Geleenbeek die uitmondt in Susteren. Ze is grotendeels gegraven om de afwatering van het landbouwgebied te verbeteren, en de Roode Beek en Geleenbeek te ontlasten. In eerste instantie was dit een lange rechte beek, die op sommige plaatsen zelfs was betegeld. Het waterschap heeft de beek in 1992 hergraven om haar een meer natuurlijk karakter te geven en meer door het landschap te laten slingeren.

De bosschages rond het Waterpompstation zijn ook de moeite waard om aandachtig te bekijken.

Het hele gebied biedt de wandelaar veel afwisseling. Vertrek: 9.00 uur P Glanerbrook; 9.30 uur Waterpompstation Rijksweg-Zuid Susteren

Info en begeleiding: IVN Land van Swentibold 046-4853003, Hans Dings 06-22920323

Zaterdag 9 april

Snoeiploeg actief van 9.00 tot 12.00 uur

Heerlijk enkele uurtjes buiten bezig zijn. Je ntspannen en inspennen door in eigen tempo nuttig werk te doen. Het mag ook voor één keertje zijn.

De plaats wordt bekend gemaakt via de nieuwsbrief of op de voorgaande activiteit.

Mensen die deze brief via internet niet ontvangen kunnen de plaats opvragen bij het secretariaat.

Zondag 10 april

Dagwandeling: Bloesemwandeling rond Mettekoven

Mettekoven is een authentiek Haspengouws landbouwdorpje, midden in de vallei van de Herk. De huizen zijn mooi gegroepeerd rond een centraal plein, de zogenaamde Dries. De vruchtbare landbouwgronden maakten van Mettekoven een welgesteld dorp.

De drie grote vierkantshoeves in de dorpskern, met hun statige inrijpoorten en prachtige binnenhoven zijn de stille getuigen van dit rijke agrarische verleden.

We brengen een bezoek aan de kapel van Helshoven. In de 13de eeuw bouwden de Johannieten op deze plaats een bidkapel en een gasthuis waar de pelgrims konden aankloppen voor verzorging.

In de 14de eeuw werd dat gasthuis verkocht aan de Duitse ridderorde en werd het een kluizenaarsonderkomen.

We wandelen ook langs het kasteel van Veulen. Het kasteel, de hoeve en het schitterende Engelse landschapspark met vijvers en moestuin zijn beschermd. Aan de parochiekerk, toegewijd aan Onze Lieve Vrouw Tenhemelopneming, is een oratorium verbonden. Het houten cassettenplafond, in 1627 aangebracht in opdracht van de kunstminnende gravin Marie d'Argenteau, is uniek in Vlaanderen.

Denk aan lunch en goede wandelschoenen.

Vertrek: 9.00 uur P Glanerbrook; 10.00 uur P kerk Mettehoven (Haspengouw B)

Begeleiding en info: Harrij Gijsen 046-4514594

Zaterdag 23 april

Natuurontbijt met aansluitend opening Ommetje Glana Nova

Het Natuurontbijt wordt elk jaar gehouden. In 2014 hebben IVN Sittard-Geleen, in 2015 IVN Land van Swentibold ieder een natuurontbijt georganiseerd. IVN Munstergeleen, in 2016 aan de beurt, combineert het met het programma van de opening van de nieuw ingerichte Glana Nova-wandelroute.

Tegen een redelijke vergoeding, advies 5,- euro (de giftenbus wordt gereedgezet), kunt U ontbijten in de buitenlucht in gezelschap van natuurvrienden.

Om alles in goede banen te kunnen geleiden verzoe- ken wij u vriendelijk u aan te melden voor elk van de afzonderlijke programma-onderdelen. Deelname aan het natuurontbijt is beperkt tot 35 personen. Vertegenwoordigers van zusterafdelingen en men- sen die betrokken zijn geweest bij de opzet van Glana Nova zullen voorrang genieten.

1. 08.45 uur Natuurontbijt (max. 35 personen - zie boven) in de tuin van Pater Karel

Buiten ontbijten in de tegen die tijd vernieuwde tuin van Pater Karel, die hier 195 jaar geleden werd gebo- ren, toen nog aan de Geleense kant van de beek.

2. 10.00 uur Opening Glana Nova - wandelroute

Over deze wandelroute (hebt u alles kunnen) kunt u alles lezen in dit nummer (en in vorige nummers) van Het Steenuiltje

Van de openingshandelingen maken deel uit:

- presentatie van een app van izi.travel, gratis te downloaden
- presentatie van een boekje over de wandelroute
- wandeling langs de drie objecten waarmee de route is ingericht, waarbij op de respectieve locaties zal worden stil gestaan voor onthullingshandelingen.

Bij dit nummer gelieve u aan te treffen de flyer van Glana Nova & een inschrijfformulier voor de verschil- lende onderdelen van 23 april.

3. 12.00 uur Koffie en Vlaai na terugkeer in de tuin van Pater Karel.

Zaterdag 14 mei

Snoeiploeg IVN Sittard-Geleen actief. Van 9.00 tot 12.00 uur. De plaats wordt bekend gemaakt via de nieuwsbrief of op de voorgaande activiteit. Mensen die deze brief via internet niet ontvangen kunnen de plaats opvragen bij het secretariaat.

Woensdag 18 mei

Schilderen in en naar de natuur.

Birgitta is een professionele docente die opgeleid is aan de Stadsacademie te Maastricht. Naast al haar andere werkzaamheden begeleidt zij mensen met afasie in haar atelier. Daarvoor heeft ze het atelier aangepast voor de doelgroep.

Lex was in zijn werkzame leven docent tekenen, handvaardigheid en techniek. Hij heeft zijn opleiding genoten aan de HKLS in Sittard.

Met z'n tweeën zullen ze de deelnemers waar nodig hulp of tips geven. Deze middag is toegankelijk voor deelnemers van 6 tot 96 jaar.

De natuur nodigt uit om op doek of ander materiaal vast gelegd te worden op ieders eigen manier.

Inschrijven voor 9 mei. Eigen materiaal meebrengen is wenselijk. Als iemand materiaal nodig heeft, wordt hiervoor gezorgd tegen vergoeding van de kosten. Inschrijven via IVN Sittard-Geleen.

Aanvang: 14.00 uur Parkeerplaats Manege Ten Eys- den 1 Geleen

Begeleiding en informatie: Birgitta Warps-van Geel, Lex Vlieks 046-4511554

Zondag 22 mei

Fietstocht: Langs mooie waterwegen (48 km, in te korten tot 28 km)

De fietstocht gaat van Sittard, naar Limbricht, Hol- tum, Roosteren, Echt, Maasbracht, Stevensweert, Ohé en Laak, Dieteren, Susteren, Nieuwstadt en terug naar Sittard. De tocht komt langs verschillende beken en de bekende waterwegen Maas en Julianakanaal. Onderweg is er van alles te beleven op het gebied van Natuur en Cultuur.

Vertrek: tussen 10.00 en 14.00 uur

Plaats: P FreeRide Rijksweg Zuid Sittard

Info: Peter Munten 06-14738076 of Lex Vlieks 046-4511554

Zondag 5 juni

Dagwandeling rond Ohé en Laak

De lengte van de wandeling is 13 km.

Stevensweert en Ohé en Laak liggen op een eiland tussen twee Maasarmen. Het eiland is ong. 5 km lang en 2,5 km breed.

Deze unieke ligging heeft de historie van beide dorpen bepaald.

Stevensweert is een oud vestingstadje.

Een gedeelte van de oude vestingwerken is in oude glorie hersteld.

Ohé en Laak is een klein idyllisch dorp, waar omheen als gevolg van zand- en grindaafgravingen verschillen- de plassen zijn ontstaan.

De Hompesche Molen is het geboortehuis van de bekende kruisheer van Maaseik, Pater Sangers.

Vertrek: 9.15 P Glanerbrook,

10.00 Hompesche Molen, Bilt 1, Stevensweert

Begeleiding en info: Harrij Gijsen 046-4514594

Zaterdag 11 juni

Slotjesdag

Langs de Geleenbeek op zoek naar waterbeestjes. Speciaal voor kinderen met hun ouders of grootou- ders.

Het is wonderlijk wat er allemaal te beleven is rond onze beken, slotjes en poelen. Voor kinderen is het vaak een hele ontdekking dat je met een eenvoudig schepnetje zoveel dingen kunt zien. Ook voor volwas- senen zijn er vaak heel verrassende dingen die uit het water tevoorschijn komen.

Gewapend met schepnetjes en loeppotjes gaan we op verkenning langs de Geleenbeek en de aangrenzende poelen.

Als we onze ogen de kost geven zijn er veel 'natuur beleef momenten'. Voor degenen die deze wonderbaarlijke zaken willen vastleggen is een kleine camera een goed hulpmiddel.

Vertrek: 14.00 uur Markt Munstergeleen

Begeleiding en info: Lex Vlieks, 046-4511554 Ria van Mourik 046-4745894

Overige activiteiten in de regio Westelijke Mijnstreek

Voor tijden en andere belangrijke gegevens zie de Webpagina's van de betreffende afdeling.

Wo 16 mrt: N & C wandeling Stein

Zo 3 apr.: Lezing Otter Spau-Beek

Do 7 apr: Ledenverg. En lezing vlinders Land van Swentibold

Zo 10 apr.: Vogelwandeling Land van Swentibold

Wo 13 apr.: Vogelcursus Schinnen

Wo 13 apr.: Scharrelkids Stein

Wo 20 apr.:N & C wandeling Stein

Do 21 apr.:Natuurwerkgroep Schinnen

Zo 24 apr.:Bloesemwandeling Spau-Beek

Zo 1 mei: Voorjaarswandeling Spau-Beek

Zo 1 mei: Opening Heemtuin Stein

Di 10 mei: Avondwandeling Schinnen

Wo 11 mei: Scharrelkids Stein

Wo 11 mei: Knutselen met natuurlijk materiaal Land van Swentibold

Wo 18 mei: Vogelcursus Schinnen

Wo 18 mei: Natuurwerkgroep Schinnen

Wo 18 mei: N & C wandeling Stein

Di 24 mei: Avondwandeling Schinnen

Di 24 mei: Uilenwerkgroep Schinnen

Wo 1 juni: Avondwandeling Stein

Zo 5 juni.: Orchideeënwandeling Schinnen

Di 7 juni: Avondwandeling Schinnen

Wo 8 juni: Marni's kwekerij Schimmert LvS

Beverexcursie zondag 14 februari

Beverexcursie zondag 14 februari

Het was echt beverweer. Dachten we. Maar anderen dachten daar anders over, zo bleek op de parkeerplaats van Glanerbrook. Zij kwamen niet opdagen en lieten ons gevierden als beverjagers vertrekken richting Panheel. Jos Diederens had eigenlijk Maasbendj op het programma gezet, maar daar had zich een beverdrama afgespeeld. Moeder Maas was langs gekomen – “Wat mót geer hiej”- en had de hele burcht weggespoeld.

Bij Panheel had je dat soort bedreigingen niet. Rustige grindgaten waarvan de oevers veelal begroeid zijn met wilgen: wat wil je als bever nog meer? Ja natuurlijk! Dammen bouwen, maar de luxe bepaalt tegenwoordig ook al het beverleven. Geen dammen gezien, maar wel veel netjes afgeknaagde bomen - ze laten het er niet om - waarvan de takken de voorgaande nacht nog vers op de burcht waren gelegd. Vaak kuieren ze zo te zien gewoon over de weg en proberen daar links of rechts een boom om te leggen – voor eiken deinzen ze niet terug. De mensen hebben er intussen van geleerd en beschermen de stammen tot beverreikhoogte. Dat werkt vooralsnog (totdat ze zo talrijk zijn geworden dat ze boven op elkaar kunnen klimmen).

De bevers zelf zagen we niet. Daar waren we op voorbereid, want we hadden er een achter in de auto meegenomen – een willig demonstratiemodel. Maar we konden ons heel goed voorstellen dat ze knus in al die burchten lagen uit te rusten van hun nachtelijk-noeste arbeid. En door de verhalen van Jos meenden we inderdaad de dampen uit de ventilatiegaten te zien komen.

Verkleumd (hoe moest het die duikers van het daar gelegen duikerscentrum wel niet vergaan in dat koude water) maar voldaan stapten we weer in de auto voor de terugweg.

Blijkbaar zijn eiken lekkerder dan berken

Vogelwerkgroep IVN Munstergeleen

Nieuwe nestkast voor torenvalk

Stageproject Natuurgidsencursus Westelijke Mijnstreek - Stuf Kaasenbrood

IVN Munstergeleen heeft in de (wijde) omtrek van de heemtuin op een tiental locaties torenvalkenkasten geplaatst en onder beheer. Eén van die kasten bevindt zich in een wei van Thei Douven in Bingelrade-Raath. Deze kast is vrijwel jaarlijks bewoond en wordt succesvol bebroed. De kast is echter op een zeer hoge paal geplaatst en eigenlijk aan vernieuwing toe.

Nadat IVN Spau-Beek een nieuwe torenvalkenkast heeft gemaakt en geleverd, zijn leden van de Vogelwerkgroep Munstergeleen deze op 5 maart 2016 gaan installeren.

Jo Douven, Theo Lemmens en Stuf Kaasenbrood zijn op een mistige zaterdagmorgen met groot materieel - aggregaat, lasapparaat en flex - naar de wei van Thei

Jo en Thei Douven en Theo Lemmens starten het aggregaat op.

Eerst wordt de paal ingekort.

De nieuwe kast wordt met beugels aan de paal gelast; Het aggregaat moet een beetje geholpen worden.

getrokken en hebben daar ter plaatse de bestaande paal uitgegraven, ongeveer een meter ingekort en stevig voorzien van een nieuwe kast.

Tenslotte is de kast weer rechtopgezet en voorzien van verse houtkrullen. Hopelijk weten de torenvalken hun nieuwe behuizing te waarderen.

Stinzenveld Heemtuin 16 maart

Holle weg Heemtuin 16 maart

Cursus Landschapsgids

Op zaterdag 13 februari 2016 zijn we gestart met 32 cursisten in de mooie kasteeltuinen van Oud Valkenburg. Meteen al een landschap waar zoveel aan af te lezen valt! Arie Boersma en Tineke de Jong gaven met een welkomstwoord de aftrap.

Het programma zag er als volgt uit:

9.30 - 9.45 Welkom en opzet van de cursus.
9.45 - 11.00 Kennismaking en uitleg landschapsbegrip aan de hand van foto's van eigen landschap ingestuurd door de cursisten. (Benoit Locht)
11.15 - 12.00 Aarde als systeem. (Benoit Locht)
12.00 - 12.30 Uitleg methode leesbaar landschap. (Frits Kluijtmans en Margriet)
13.30 - 15.30 Methode Leesbaar Landschap. (Frits en Margriet)
15.30 - 16.00 Uitleg opdrachten per les / toplocatie en ommetjes / vorming tweetallen.

Prachtig dat onze 10 lessen op verschillende locaties gegeven worden. We zijn 's morgens binnen en 's middags buiten, wat een mooie verdeling is. Het leuke is dat er allerlei cursisten aanwezig zijn. Natuurbegeleiders, Natuurgidsen, IVN-gidsen enz. Ook mooi om te ontdekken hoe men van elkaar kan leren. Niemand weet alles en alles is constant aan verandering onderhevig. In het begin denk je: waar ben ik aan begonnen omdat er termen aan bod komen die onbekend zijn in een landschap zoals: vegetatiestructuren, abiotische factoren, transgressie, horizontale en verticale samenhang enz. Daarom goed en leuk om al deze zaken te leren tijdens deze cursus.

Het belangrijkste is om op je eigen manier naar het landschap te kijken. De schilder zal heel anders kijken dan de fotograaf, wandelaar of fietser. Het is als een boek. Je ziet de buitenkant en bekijkt / leest de handleiding. Heeft dit aandacht dan ga je verdere zaken van het boek bekijken en misschien open je het om plaatjes te zoeken of korte stukjes te lezen zodat het een geheel wordt. Ook kijk je dan naar het lettertype, kleuren, afbeeldingen enz. Zo is het landschap ook. De kleine details moet je weten te plaatsen. 'Het landschap' verandert natuurlijk altijd. Pak de 4 seizoenen die enorm kunnen verschillen. Onze landschappen zijn mensenwerk. De vraag blijft altijd moeten we ingrijpen, aanpassen of niet. Er zijn hele volksstammen die hier velen uren aan besteden maar de tijd zal het leren. Een mooi voorbeeld is dat onze Bever weer helemaal terug is in Limburg na vele jaren van afwezigheid. Dit hebben we toch maar mooi / natuurlijk opgelost. Maar nu gaat het geld kosten en wat nu..... Sorry voor deze afzwaai naar mijn vriend De Bever.

Een mooie indeling is het landschap te verdelen als subjectief (niet meetbaar) of objectief (meetbaar iets).

In de middags hebben we buiten een opdracht uitgevoerd om de samenhangen in een landschap met elkaar te delen. Deze verdeling bestaat uit de volgende samenhangen:

Verticale samenhang: Hier gaat het om de ondergrond, de relatie naar biotopen en ecologie, landgebruik. Zijn er bomen en struiken aanwezig die die speciale samenhangen illustreren? Hoe wordt het land gebruikt en wat zegt dit over de ondergrond. Zijn er bosjes, sloten, hagen, poelen enz. Hoe is de ondergrond ontstaan?

Horizontale samenhang: Dit gaat over de horizontale samenhang. Zoals landbouw, toegankelijkheid voor wandelaars en fietsers, netwerken van natuurelementen.

Historische samenhang: Dit betreft de geschiedenis, cultuur en gebouwen. Uit welke tijd dateert dit gebouw, {Hoe heeft het} wegenpatroon {zich ontwikkeld}, {wat vertelt ons de naam van de plaats =} topniem, enz.

Seizoensamenhang: Seizoenen en beleving zijn hier van belang. Kleuren en vormen, vegetatie, gewassen kunnen uitdrukking geven aan de tijd in het jaar. Welke kleur, activiteiten die seizoensgebonden zijn enz.

Na terugkomst hebben we allen in groepen onze 4-delige samenhang op een flip-over gepresenteerd. Iedere groep presenteerde een samenhang. Als laatste van deze mooie dag hebben we tweetallen geformeerd om onze opdracht te kunnen uitvoeren. Samen ga ik met Frans Niesten een ommetje uitwerken in het Geleenbeekdal waarbij de Geleenbeek centraal zal staan. Maar hierover de volgende keer meer.

Goed en leuk dat ik dit met vele lezers mag delen.

Jos Dieren

Ransuil tegen keukenraam

Huize Wijnen, Prevotlaan, Sittard, kreeg enige weken geleden te maken met een vogelaanvaring. Ook voor ransuilen blijken ruiten een onverwachte sta in de weg. Het moet een klap zijn geweest, hoewel niet dodelijk zoals uit de onderstaande fotoserie blijkt. Eind goed al goed, we wensen de ransuil het beste.

Zieltogend?

bijkomend?

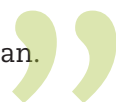
Beduusd?

Klusjesdoon

Es ich d'r aan dènk, hōb ich geinen tied

En es ich tied hōb, dènk ich niet d'raan.

Tegenover Foroxity aan de Rijksweg Zuid 212, Sittard

Luxe bakkerij
Bie Christel

Peterstraat 29
Munstergeleen

046 4580043

In de Heemtuin eten we vaak vlaai van Bie Christel

hond, kat, knaagdier, vogel, vis; Steenweg 47 Sittard; 046 4007750 -
Diepvriesvoer: Naturis, Carninvest, Ropadog, Farmfood
Levering gratis aan huis.

Voor groente + fruit naar Elly Hermans, Dorpstraat 62, Broeksittard op vrijdag van 09.00-15.00 uur, als u geen tijd hebt om naar de markt te komen.

Bestuur

Pierre Wijnen, voorzitter
Prevotlaan 17
6132 BM Sittard.
046 4518149; pierrewijnen2@gmail.com

Ben Bongers, secretaris
Parallelweg 2a
6136 AN Sittard
046 4522685; b.j.j.m.bongers@home.nl

Theo Lemmens, penningmeester
Prevotlaan 4
6132 BM Sittard
046 4514530; tjmlemmens@gmail.com

Bestuursleden & schoolwerkgroep:
Els Rongen
Koperslagerstraat 1
6151 DK Munstergeleen
046 4514318'; rongen4@kpnplanet.nl

Hub Mulders, vice-voorzitter
Meishagerstraat 10
6151 BZ Munstergeleen
046 4514399; h.mulders7@kpnplanet.nl

Harrij Gijsen, 2de secretaris
Meishagerstraat 1
6151 BZ Munstergeleen
046 4514594

**Bankrekening (t.n.v.
IVN Munstergeleen)
NL80RABO0135007968**

Toos van der Vring
Rietveldstraat 9
6132 SB Sittard
046 4511905; toosdekruiif@gmail.com

Rabobank Clubkas Campagne

Ook dit jaar zijn wij u als onze abonnees weer dankbaar voor uw stem(men) of die van uw familieleden, vrienden of kennissen in de Rabobank Clubkas Campagne. Elke stem is € 4,50 waard. Laat ze niet liggen!

*Spek onze
clubkas*

*Rabobank
Clubkas
Campagne*

Stem jij op onze club?

Ben je lid van Rabobank Westelijke Mijnstreek en 18 jaar of ouder? Stem dan op onze club tijdens de Rabobank Clubkas Campagne 2016. Stemmen kan van woensdag 13 tot en met dinsdag 26 april 2016. Bedankt voor jouw stem.

www.spekjouwclub.nl

Een aandeel in elkaar

Rabobank

EEN KLEINE GREEP UIT ONZE ENORME COLLECTIE

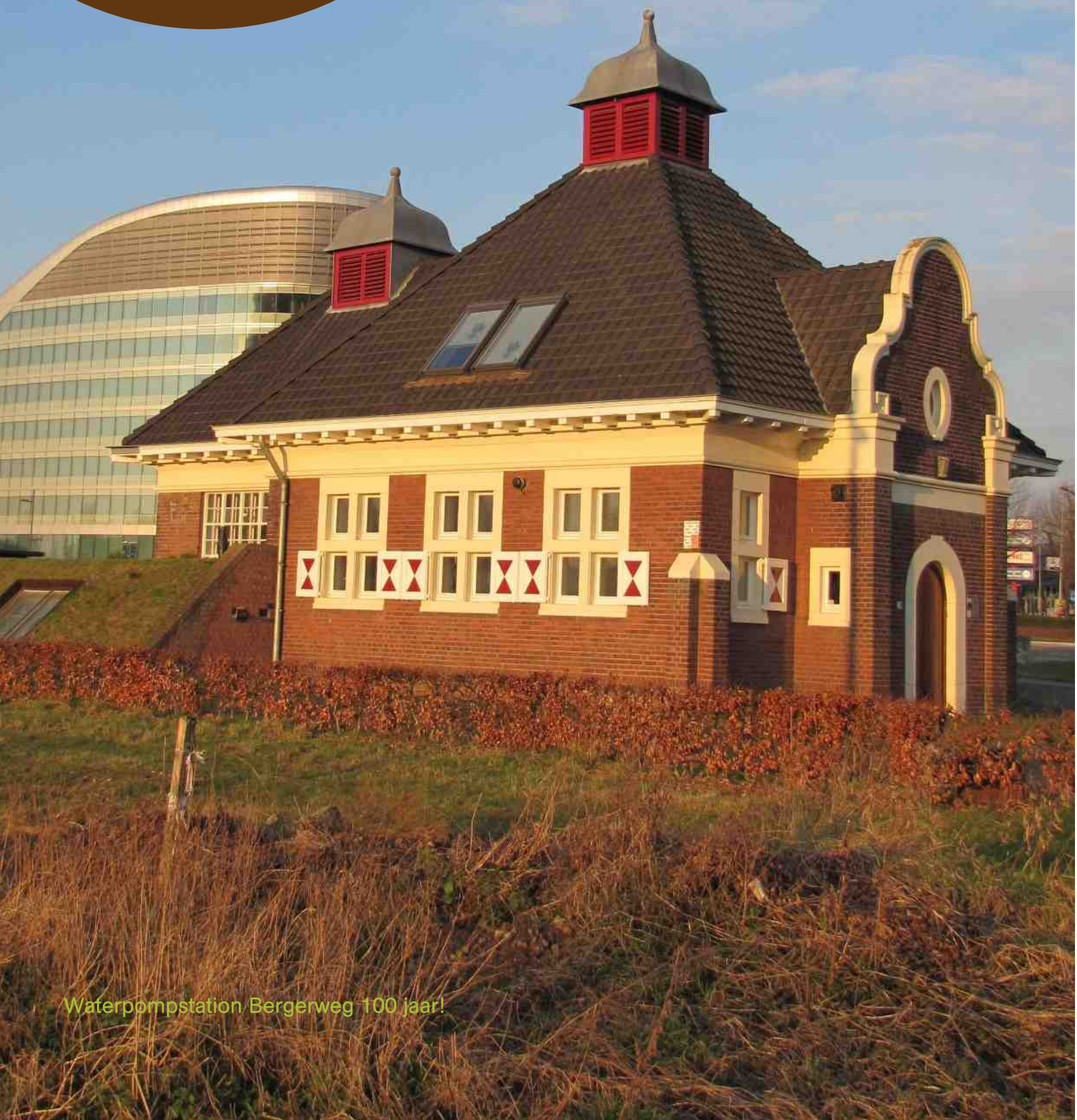
Naast de enorme collectie van ca. 200 modellen berg-/wandelschoenen, vindt u bij ons natuurlijk ook alles op het gebied van wind- en waterdichte ademende kleding, trekkingkleding, lichtgewicht kamperen, rugzakken en slaapzakken.

MULDERS
BERG- EN WANDELSPORT

Molenstraat 10 | 6141 BH Limbricht | Tel. 046 4583934 | www.mulders-bergsport.nl

Waterpompstation Bergerweg 100 jaar!